

Fattigdom i Danmark

Flere års stigning i fattigdom afløses af stagnation

Efter store stigninger i omfanget af fattigdom i Danmark over de sidste par år, er udviklingen stagneret ved omkring 250.000 personer under fattigdomsgrænsen. Ser vi på antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen falder antallet fra 64.500 i 2017 til 61.200 i 2018. Med det nye midlertidige børnetilskud vil vi isoleret set forvente et yderligere fald. Det ser således ud til, at den mangeårige stigende børnefattigdomskurve er knækket.

af analytiker **Sune Caspersen**

7. januar 2020

Analysens hovedkonklusioner

- Antallet af personer under fattigdomsgrænsen voksede kraftigt fra 2015 til 2017 med over 50.000, men udviklingen er stagneret i 2018 ved omkring 250.000 fattige i alt.
- Den overordnede udvikling skal ses i lyset af, at antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen er faldet til 61.200 børn i 2018. AE har tidligere vist, at det nye, midlertidige børnetilskud isoleret set vil bidrage til at tusindvis af børn løftes over fattigdomsgrænsen.
- Der findes stadig kommuner, hvor hvert 10. barn er under fattigdomsgrænsen, og i 25 kommuner er andelen af børn under fattigdomsgrænsen steget fra 2017 til 2018.
- De seneste undersøgelser af udsatte børnefamilier viser, at over halvdelen ikke har haft råd til at købe nødvendigt fodtøj eller overtøj til børnene, som vinterstøvler og vinterjakke. Samtidig oplever størstedelen, at økonomien påvirker børnenes trivsel negativt.

Kontakt

Direktør

Lars Andersen

Tlf. 33 55 77 17

Mobil 40 25 18 34

la@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

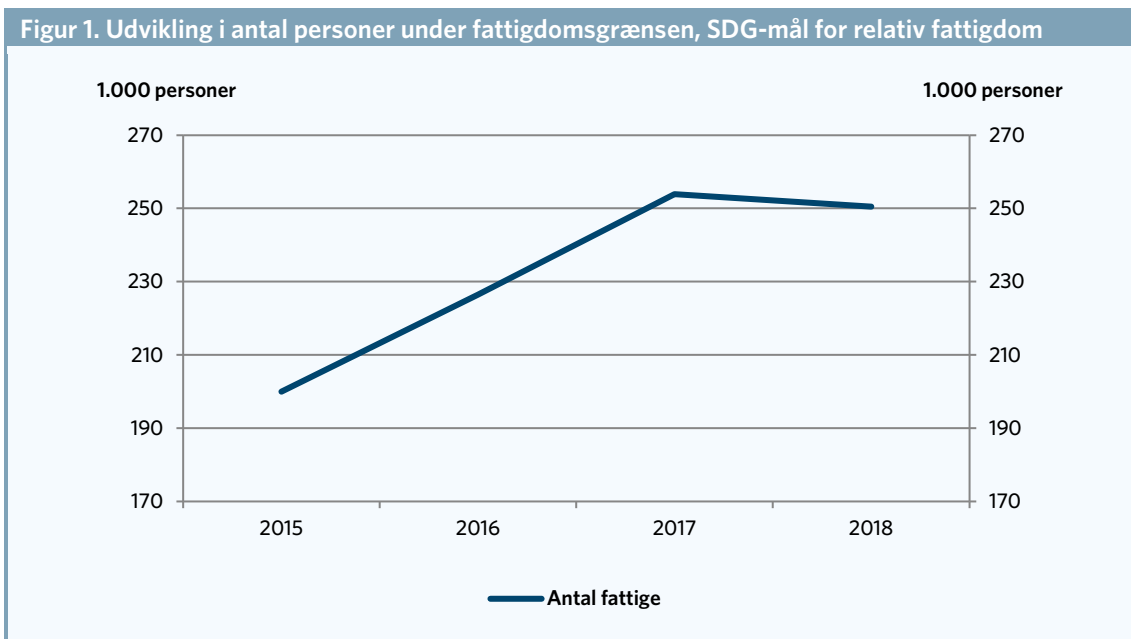
Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

Udviklingen i fattigdom er stagneret

Antallet af personer under fattigdomsgrænsen voksede kraftigt fra 2015 til 2017, mens udviklingen i 2018 er stagneret ved omkring 250.000 personer. Det fremgår af figur 1.

Definitionen på fattigdom er Danmarks Statistiks opfølgning på FN's bæredygtigheds mål om at reducere fattigdommen. Her har Danmarks Statistik udviklet et mål for relativ fattigdom. Målet er en videreudvikling af den tidligere officielle fattigdomsgrænse, der blev vedtaget i 2013 på baggrund af ekspertudvalget om fattigdoms anbefalinger og senere afskaffet af Venstre-regeringen i 2015. Læs mere om fattigdomsgrænsen i boks 1.

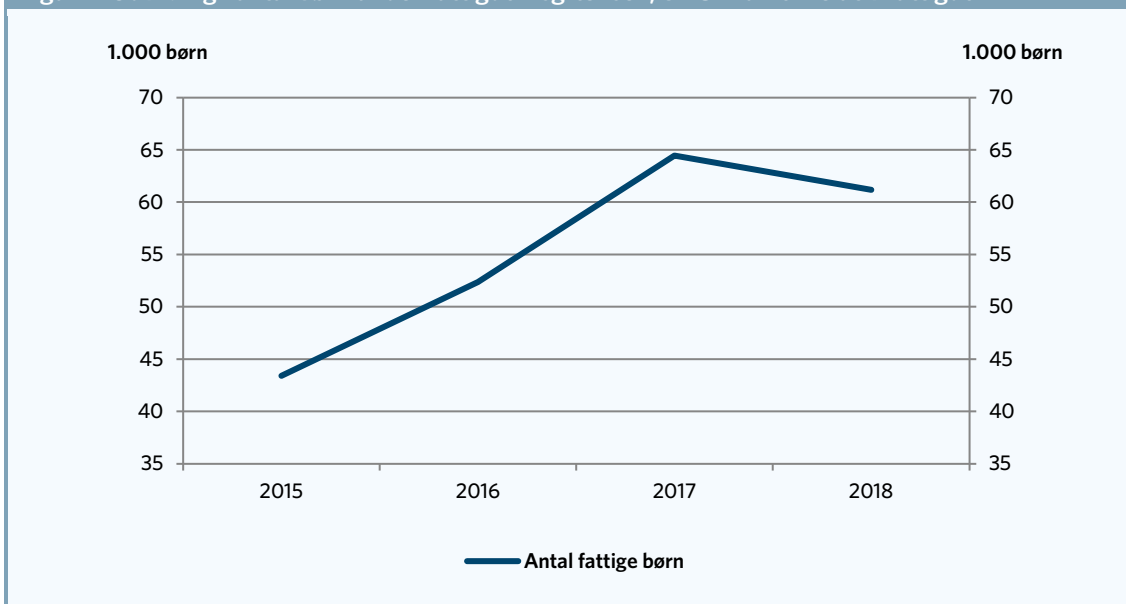

Anm: Se boks 1 for en beskrivelse af opgørelsen af fattigdom.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Den overordnede udvikling skal ses i lyset af, at antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen falder fra 64.500 i 2017 til 61.200 i 2018. Det viser figur 2.

Udviklingen fra 2015 til 2017 kan bl.a. tilskrives forringelser af de laveste ydelser, som kontanthjælpsloftet, alt imens det generelle velstandsniveau har været støt stigende. Imidlertid har der været et fravær af yderligere nedsættelser af de laveste ydelser i 2018, og de gode konjunkturer har betydet, at flere forsørgere har forladt kontanthjælpssystemet med et job i hånden. Der er dog tale om et mindre fald i antallet af børn under fattigdomsgrænsen i 2018, og niveauet ligger således stadig langt over både 2015 og 2016.

Figur 2. Udvikling i antal børn under fattigdomsgrænsen, SDG-mål for relativ fattigdom

Anm: Børn omfatter personer under 18 år. Se boks 1 for en beskrivelse af opgørelsen af fattigdom.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

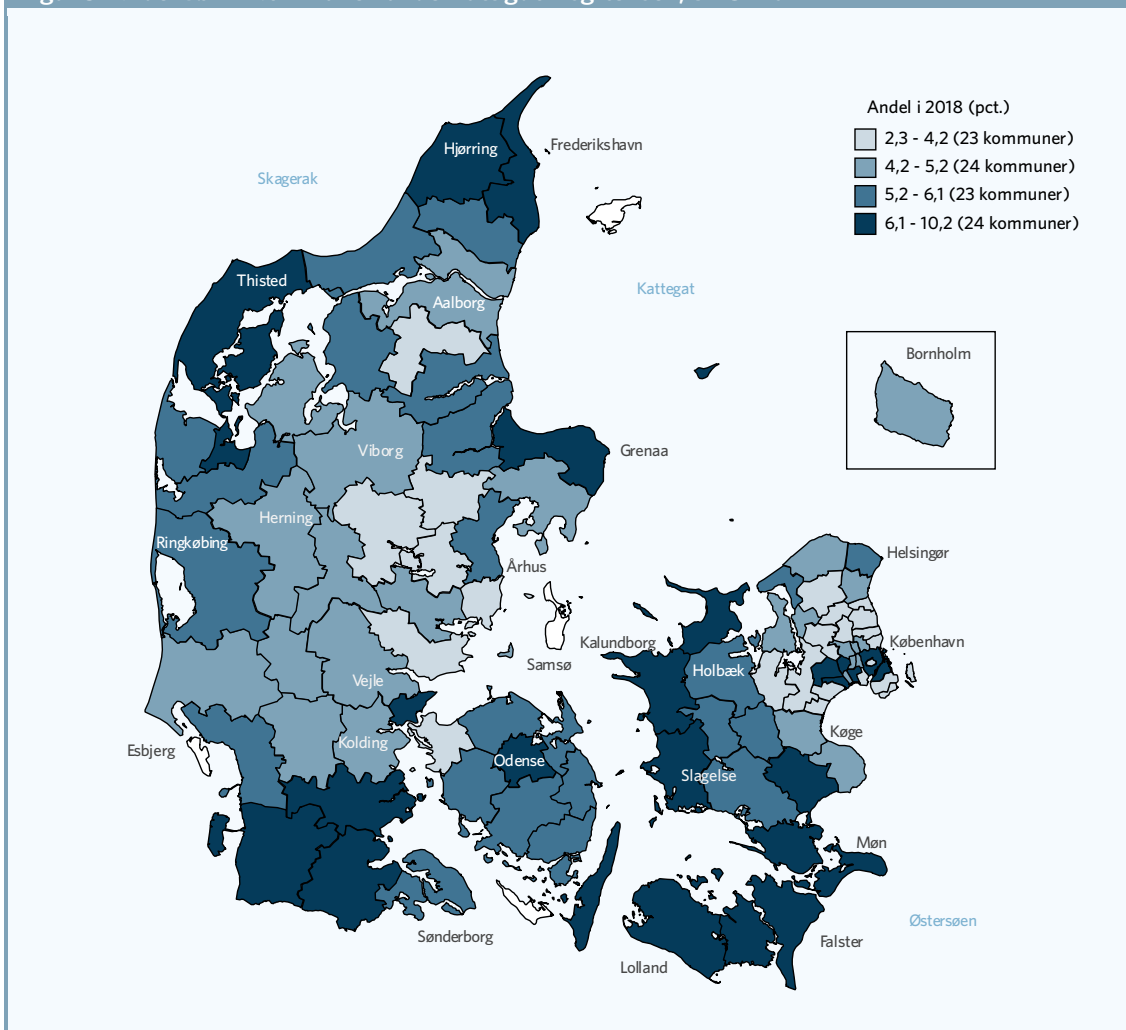
AE har tidligere vist, at det nye, midlertidige børnetilskud målrettet børnefamilier ramt af kontanthjælpsloftet og integrationsydelsen, isoleret set vil bidrage til at tusindvis af børn løftes over fattigdomsgrænsen. Det ekstra tilskud er en økonomisk håndsrækning til nogle af dem, der har stået hårdest for under den tidligere regerings reformer.

Stadig kommuner hvor hvert 10. barn er fattigt

Der er stor variation i omfanget af børnefattigdom på tværs af landets kommuner. Den geografiske fordeling af andelen af børn i kommunen, der er under fattigdomsgrænsen, fremgår af figur 3. De mørkeblå områder er der, hvor andelen af fattige børn er højest, mens de lyseblå områder er der, hvor andelen er lavest.

Det er i områder som Sønderjylland, Vest- og Sydsjælland og på Københavns Vestegn, at flest børn er under fattigdomsgrænsen. Områderne med den laveste andel fattige børn kan findes i det Midt- og Østjyske og i Hovedstadsområdet.

Figur 3. Andel børn i kommunen under fattigdomsgrænsen, SDG-mål

Anm: Figuren viser andelen af børn under 18 år, der lever i familier under fattigdomsgrænsen. Se boks 1 for en beskrivelse af opgørelsen af fattigdom. Se bilag 1 for en opgørelse for tallene på alle kommuner. Kommunerne Ærø, Fanø, Samsø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Tabel 1 viser de 10 kommuner, der har den højeste andel børn under fattigdomsgrænsen, og de 10 kommuner, hvor andelen er lavest. Det er under 3 pct. af børnene i kommuner som Dragør, Allerød, Egedal, Skanderborg og Gentofte, der er under fattigdomsgrænsen. På landsplan er der tale om 5,3 pct.

Det er dog 10 pct. af børnene, der i Langeland og Lolland kommuner er under fattigdomsgrænsen. Det samme var tilfældet i 2017. I Ishøj kommune er det også næsten hvert 10. barn, hvis familie er fattig.

Tabel 1. Top og bund kommuner med højest og lavest andel børn under fattigdomsgrænsen

Top 10	Andel (pct.)	Bund 10	Andel (pct.)
Lolland	10,2	Dragør	2,3
Langeland	10,1	Allerød	2,3
Ishøj	9,6	Egedal	2,5
Brøndby	9,3	Skanderborg	2,5
Guldborgsund	9,2	Gentofte	2,7
Slagelse	8,2	Rudersdal	3,0
Odsherred	7,9	Lyngby-Taarbæk	3,1
Høje-Taastrup	7,7	Roskilde	3,2
Kalundborg	7,7	Solrød	3,3
Odense	7,5	Favrskov	3,4

Anm: Børn omfatter personer under 18 år. Se boks 1 for en beskrivelse af opgørelsen af fattigdom.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

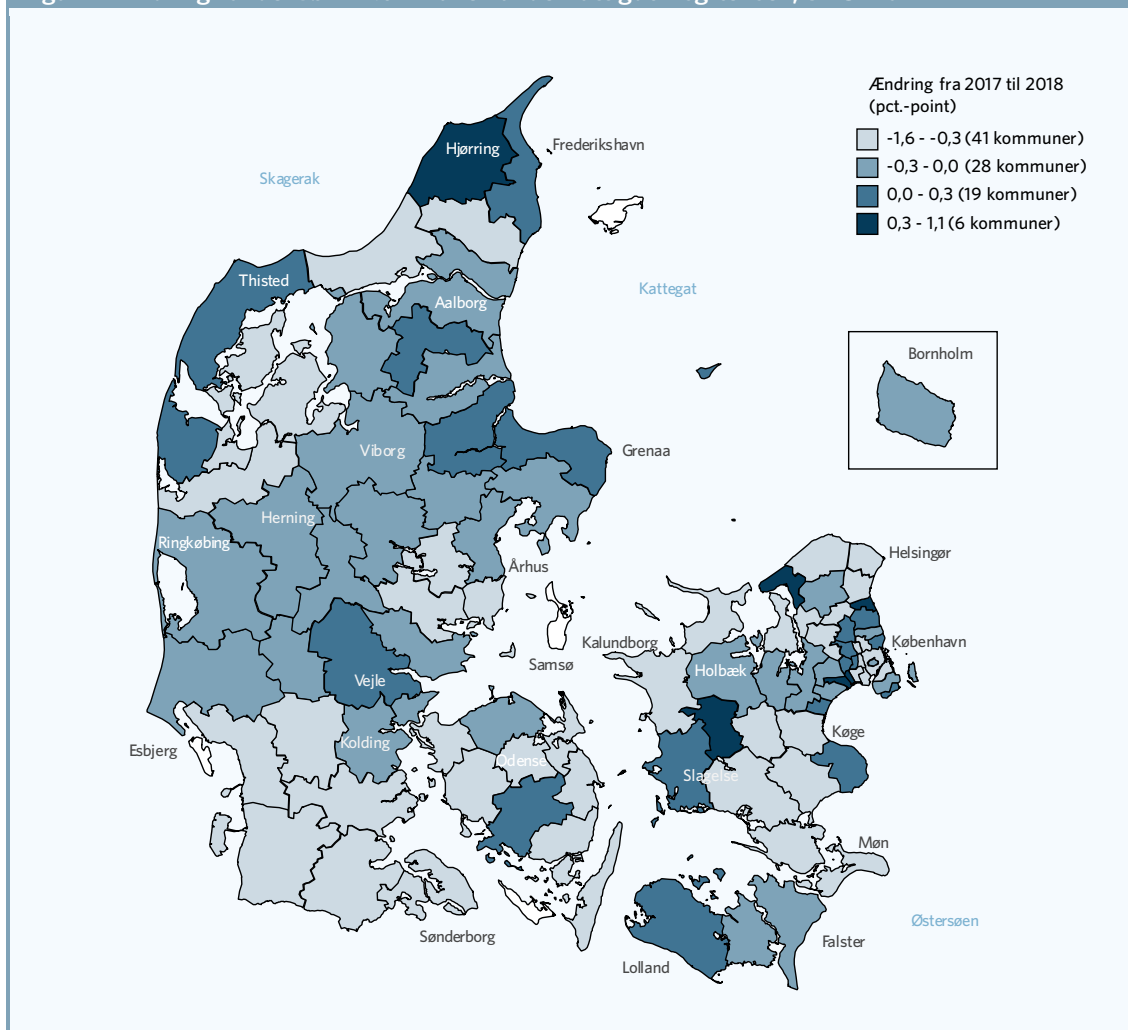
Færre fattige børn i de fleste kommuner

Det samlede antal børn under fattigdomsgrænsen faldt som nævnt fra 2017 til 2018. I 69 af kommunerne, altså størstedelen, finder man også et fald i andelen af fattige børn. I 25 kommuner er der dog sket en stigning i andelen af børn under fattigdomsgrænsen fra 2017 til 2018. Det fremgår af figur 4.

De kommuner, der har haft det største fald i andelen af fattige børn målt i procent-point, er Morsø med et fald på 1,6 pct.-point og Brøndby med 1,1 pct.-point. Det var samtidig nogle af de kommuner, der havde den højeste andel fattige børn i 2017.

Af de 25 kommuner, hvor andelen af fattige børn er steget, mens den generelle børnefattigdom er faldet, har størstedelen oplevet en mindre stigning på under 0,3 pct.-point. Den største stigning findes i Ishøj kommune, hvor andelen er steget med 1,1 pct.-point til 9,6 pct. i alt i 2018.

Figur 4. Ændring i andel børn i kommunen under fattigdomsgrænsen, SDG-mål

Anm: Figuren viser ændringen fra 2017 til 2018 i andelen af børn under 18 år, der lever i familier under fattigdomsgrænsen. Se boks 1 for en beskrivelse af opgørelsen af fattigdom. Kommunerne Ærø, Fanø, Samsø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Når økonomien trykker, kan det påvirke børnenes tarv og trivsel

Relativ fattigdom er ensbetydende med en indkomst og en tilværelse, der ligger meget langt fra den almindelige tilværelse i samfundet, men ikke nødvendigvis en tilværelse med store, basale afsavn. I et rigt samfund som det danske, er det heldigvis få, der jævnligt oplever helt basale afsavn på ernæring, beklædning og husly.

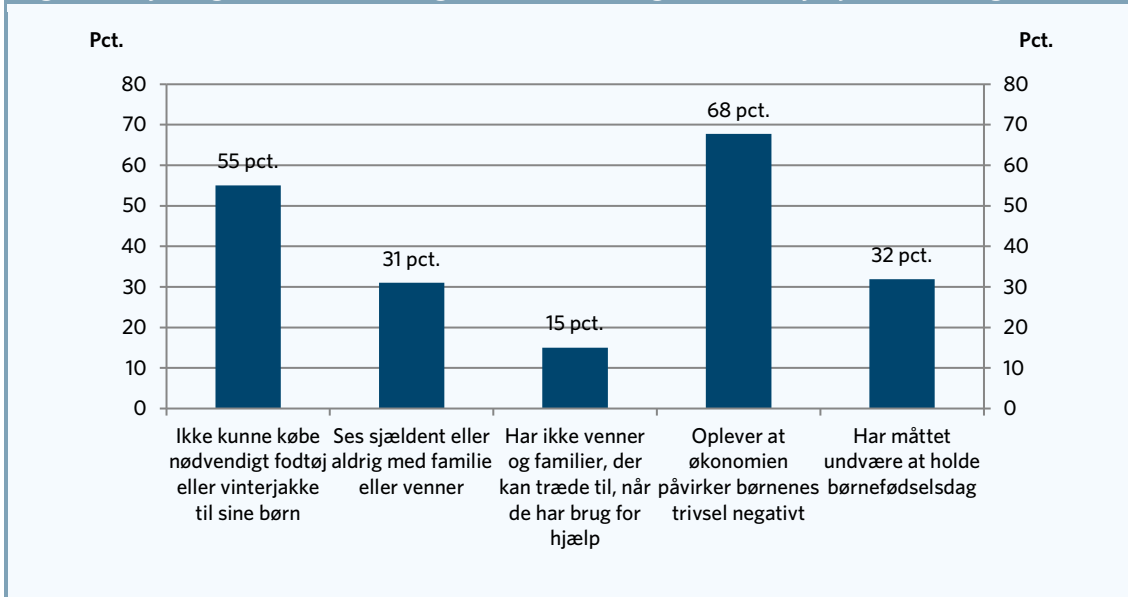
Modtagere af julehjælp, hvoraf mange er enlige forsørgere med børn, har ofte en indkomst, der placerer dem under eller tæt på fattigdomsgrænsen. Mødrehjælpen har foretaget en spørgeskemaundersøgelse af familier, hvoraf størstedelen har modtaget julehjælp, og undersøgelsen har ikke haft indflydelse på deres tildeling af hjælp. Hovedresultaterne fra denne spørgeskemaundersøgelse fremgår af figur 5.

Over halvdelen af familierne svarer, at de ikke har kunne købe nødvendigt fodtøj eller jakke, som vinterstøvler og vinterjakke, til deres børn. I hver tredje familie har man også måtte undvære at holde børnefødselsdag på grund af økonomien. Vi kan altså konstatere, at børnene i mange af disse familier lider materielle afsavn. Det er i tråd med resultaterne fra VIVE's undersøgelse af sammenhængen mellem

økonomisk fattigdom og afsavn fra 2016, som viste, at både materielle og basale afsavn for børnene forekom langt oftere i de økonomisk fattige familier.¹

I to ud af tre familier, oplever de, at den dårlige økonomi påvirker børnenes trivsel negativt. Samtidig har mange af forsørgerne i disse familier et svagt socialt netværk, da knap hver tredje kun ses sjældent² eller aldrig med familie eller venner, og 15 pct. slet ikke har nogen, der kan træde til, når de har brug for hjælp. De familier er i en særdeles udsat position, da der ikke skal meget til for at vælte hele korthuset.

Figur 5. Betydning af økonomisk fattigdom blandt forsørgere, Mødrehjælpens undersøgelser

Anm: Resultaterne er opgjort på baggrund af Mødrehjælpens spørgeskemaundersøgelse fra marts 2019 primært rettet mod modtagere af julehjælp i 2018. Undersøgelsen er besvaret af 818 personer, hvoraf alle har hjemmeboende børn under 18 år, 94 pct. af respondenter er kvinder, og 85 pct. bor alene uden en partner.

Kilde: AE på baggrund af Analysenotat 1/2019 og 2/2019 af Mødrehjælpen.

¹ Benjamiensen, Enemark og Birkelund (2016): "Fattigdom og afsavn", SFI (nu VIVE)

² "Sjældent" er i denne sammenhæng sjældnere end 1 gang om måneden.

Boks 1. Definition af fattigdomsgrænse

Danmarks Statistik har som opfølgning på FN's bæredygtighedsmål (SDG-mål nr. 1) om at reducere fattigdommen udviklet et mål for relativ fattigdom. Målet er en videreudvikling af den officielle fattigdomsgrænse, der blev vedtaget i 2013 på baggrund af ekspertudvalget om fattigdoms anbefalinger og senere afskaffet af Venstre-regeringen i 2015.

Man er fattig, hvis man i løbet af ét år har en indkomst, som er under halvdelen af medianindkomsten, og samtidig ikke har en formue i starten af året på mere end halvdelen af medianindkomsten.

Hvis familiens hovedforsørger (den der tjener mest) er studerende og ikke har været fuldtidsbeskæftiget mere end halvdelen af året, kan man dog ikke blive kategoriseret som fattig. Heller ikke børn, der flytter hjemmefra, kan blive kategoriseret som fattige, hvis mindst én af deres forældre ikke er fattig.

Medianindkomsten

Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtigt 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten og nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for stordriftsfordele i familier med flere familiemedlemmer.

Fattigdomsgrænsen i kroner og øre

Hvornår en familie konkret vil ryge under fattigdomsgrænsen, afhænger af familietyper. For en enlig person er fattigdomsgrænsen på 124.800 kr. efter skat om året eller 10.400 kr. om måneden. Det er opgjort efter skat og skal dække alle udgifter til fx bolig, mad, forsikringer, tøj, medicin, transport, reparationer, fritid osv. Af tabellen herunder fremgår fattigdomsgrænserne for forskellige familier.

Fattigdomsgrænsen for forskellige familietyper, 2019-priser

Personer i familien	Grænse pr. familie pr. år	Grænse pr. person pr. år	Grænse pr. person pr. måned
1 voksen	124.800	124.800	10.400
1 voksen og 1 barn	162.300	81.100	6.800
1 voksen og 2 børn	199.700	66.600	5.500
1 voksen og 3 børn	237.100	59.300	4.900
2 voksne	187.200	93.600	7.800
2 voksne og 1 barn	224.700	74.900	6.200
2 voksne og 2 børn	262.100	65.500	5.500
2 voksne og 3 børn	299.500	59.900	5.000
3 voksne*	249.600	83.200	6.900
4 voksne*	312.000	78.000	6.500

Anm: Børn er her defineret som under 15 år. Hjemmeboende børn på 15 år og derover tælles som voksne. *) 3 eller 4 voksne kan fx være en familie med 2 forældre og 1 eller 2 hjemmeboende børn på 15 år og derover.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Bilag 1. Kommunefordeling af børn under fattigdomsgrænsen

Tabel B1.1. Børn under fattigdomsgrænsen fordelt på bopælskommune, 2018								
Kommune	Antal	Andel (pct.)	Kommune	Antal	Andel (pct.)	Kommune	Antal	Andel (pct.)
København	6.820	6,3	Odsherred	420	7,9	Horsens	850	4,5
Frederiksberg	670	3,7	Holbæk	820	5,7	Kolding	1.000	5,1
Ballerup	490	4,7	Faxe	440	6,3	Vejle	1.260	5,1
Brøndby	680	9,3	Kalundborg	700	7,7	Herning	870	4,6
Dragør	70	2,3	Ringsted	380	5,2	Holstebro	670	5,4
Gentofte	450	2,7	Slagelse	1.220	8,2	Lemvig	190	5,2
Gladsaxe	710	4,7	Stevns	200	4,9	Struer	250	6,1
Glostrup	220	4,9	Sorø	380	6,1	Syddjurs	400	4,8
Herlev	270	4,2	Lejre	210	3,5	Norddjurs	400	6,1
Albertslund	390	6,5	Lolland	660	10,2	Favrskov	390	3,4
Hvidovre	440	3,8	Næstved	930	5,8	Odder	190	3,9
Høje-Taastrup	840	7,7	Guldborgsund	950	9,2	Randers	1.130	5,8
Lyngby-Taarbæk	360	3,1	Vordingborg	580	7,3	Silkeborg	820	4,0
Rødovre	430	5,0	Bornholm	320	5,0	Skanderborg	390	2,5
Ishøj	490	9,6	Middelfart	300	3,9	Aarhus	3.740	5,9
Tårnby	390	4,1	Assens	440	5,3	Ikast-Brande	370	4,1
Vallensbæk	170	4,3	Faaborg-Midtfyn	540	5,3	Ringkøbing-Skjern	640	5,3
Furesø	360	3,7	Kerteminde	260	5,7	Hedensted	380	3,8
Allerød	140	2,3	Nyborg	360	5,8	Morsø	240	6,5
Fredensborg	430	4,9	Odense	2.830	7,5	Skive	450	5,1
Helsingør	720	5,9	Svendborg	580	5,3	Thisted	540	6,2
Hillerød	440	3,9	Nordfyns	310	5,3	Viborg	940	4,5
Hørsholm	190	3,7	Langeland	180	10,1	Brønderslev	420	5,5
Rudersdal	380	3,0	Haderslev	730	6,7	Frederikshavn	660	6,3
Egedal	260	2,5	Billund	270	4,9	Vesthimmerlands	440	6,0
Frederikssund	380	4,2	Sønderborg	800	5,6	Rebild	240	3,4
Greve	420	3,8	Tønder	510	7,2	Mariagerfjord	460	5,6
Køge	650	5,1	Esbjerg	1.230	5,4	Jammerbugt	430	5,6
Halsnæs	340	6,0	Varde	510	5,1	Aalborg	1.910	5,0
Roskilde	580	3,2	Vejen	460	5,1	Hjørring	780	6,3
Solrød	180	3,3	Aabenraa	740	6,4	Hele landet	61.200	5,3
Gribskov	360	4,8	Fredericia	680	6,6			

Anm: Børn omfatter personer under 18 år. Se boks 1 for en beskrivelse af opgørelsen af fattigdom. Kommunerne Ærø, Fanø, Samsø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Antal på kommuneniveau er afrundet til nærmeste 10, mens antal på landsplan er afrundet til nærmeste 100.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.